

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos LXI. — Izdan in razposlan dné 29. decembra 1893.

(Obsega štev. 193.)

193.

Zakon z dné 26. decembra 1893. 1.

o vredbi dopuščenih stavbnih obrtov.

S pritrditvo obéh zbornic državnega zbora ukazujem takó:

§. 1.

Razdelitev stavbnih obrtov.

Stavbni obrti so po zmislú §§. 15. in 23. v zakonu z dné 15. marca 1883. l. (Drž. zak. št. 39.) ti-le:

1. obrt stavbnih mojstrov,
2. obrt zidarskih mojstrov,
3. obrt kamenarskih mojstrov,
4. obrt tesarskih mojstrov,
5. obrt vodnjaških mojstrov.

§. 2.

Obseg vpravičenosti.

Stavbnega mojstra.

Stavbni mojster ima pravico, nadtalne stavbe in druge enake stavbe voditi v zvezi z deli raznih stavbnih obrtov (§. 1.) in jih izvrševati po svojem pomožnem osebju.

V tistih krajih pak, katere ministerstvo za notranje stvari proglasí v porazumu s trgovinskim mi-

nisterstvom in s pritrdilom dotičnega deželnega odbora za izvzete, mora se pri vršbi staveb stavbni mojster gledé onih del, ki segajo v stroko tesarskih, kamenarskih in vodnjaških mojstrov, posluževati obrtnikov, ki so za dotična dela vpravičeni, in zgoraj imenovana dela smé izvrševati on sam samó tedaj, kadar je dobil potrebno dopustilo za dotične obrte (§. 8.).

Gledé onih dél, katera spadajo v obseg vpravičenosti kakega dopuščenega ali rokodelskega obrta, ki se uporablja pri stavbi (mizarjev, ključarjev, steklarjev, mazačev, kleparjev itd.), mora se stavbni mojster posluževati samó in edino obrtnikov, ki imajo pravico za dotična dela.

§. 3.

Zidarskega mojstra.

V neizvzetih krajih ima zidarski mojster pravico, voditi in izvrševati nadtalne stavbe in druge enake stavbe; vendar smé zidarski mojster samó pod vodstvom stavbnega mojstra izvrševati monumentalne stavbe, velika gledališča, slavnostne dvorane, razstavna poslopja, muzejske stavbe, cerkve in druge posebno težavne stavbe, pri katerih se v statičnem oziru nahajajo važne konstrukcije.

Pri izvrševanju staveb se mora zidarski mojster za dela, ki spadajo v stroko tesarskih, kamenarskih in vodnjaških mojstrov, posluževati obrtnikov, vpravičenih za ta dela. Kadar bi pak imenovani obrti ne bili zastopani v političnem okraju

stavbnega kraja, katera okolnost se ne ruši s tem, da se tam nahajajo obrtni vpravičenci po §. 6. tega zakona, tedaj sme zidarski mojster ta dela izvrševati po svojem pomožnem osebju.

Gledé onih déł, katera spadajo v obseg vpravičenosti kakega dopuščenega ali rokodelskega obrta (mizarjev, ključarjev, steklarjev, mazačev, kleparjev itd.), mora se zidarski mojster posluževati samó in edino obrtnikov, ki imajo pravico za dotična dela.

V krajih, kateri se po zmislu §. 2. proglašijo za izvzete, sme zidarski mojster v njegovo stroko segajoča dela izvrševati samostojno samo na takih stavbah, ki ne zahtevajo sodelovanja raznih stavbnih obrtov.

§. 4.

Kamenarskega mojstra in tesarskega mojstra.

Ne rušeč enotnega vodstva, ki je potrebno, ako sodelujejo razni stavbni obrti (§§. 2. in 3.), imata kamenarski mojster in tesarski mojster pravico, izvrševati vsa v njih stroko segajoča dela.

Tesarski mojster ima poleg tega pravico, voditi in izvrševati stavbe, ki so po svojem bistvu lesene konstrukcije. Toda v takih slučajih se mora za tista dela, ki segajo v stroko zidarskih, kamenarskih in vodnjaških mojstrov, posluževati obrtnikov, ki so za ta dela vpravičeni. Kadar bi pak imenovani obrti v političnem okraju stavbnega kraja ne bili zastopani, katera okolnost se ne ruši s tem, da se tam nahajajo obrtni vpravičenci po §. 6. tega zakona, tedaj sme tesarski mojster ta dela izvrševati po svojem pomožnem osebju.

Gledé onih déł, katera spadajo v obseg vpravičenosti kakega dopuščenega ali rokodelskega obrta (mizarjev, ključarjev, steklarjev, mazačev, kleparjev itd.), mora se tesarski mojster posluževati samó in edino obrtnikov, ki imajo pravico za dotična dela.

§. 5.

Vodnjaškega mojstra.

Vodnjaški mojster ima pravico, voditi in izvrševati vsa dela, ki so potrebna za napravo kakega vodnjaka.

V krajih, kjer ni vodnjaških mojstrov, imajo isto pravico tudi stavbni, zidarski in tesarski mojstri.

§. 6.

Politično deželno oblastvo določuje po predlogu deželnega odbora, ali in v katerih političnih okrajih in posameznih krajih se z ozirom na potreščine prebivalcev more dodeljevati dopustilo za zidarsko, tesarsko in kamenarsko obrtovanje in pa za narejanje vodnjakov v obsegu vpravičenosti, oznamenjenem tu spodaj, in po nastopnih pogojih, olajšanih nasproti zahtevkom §§. 9. do 13.

Ako se razmere predružačijo, more politično deželno oblastvo, doprašavši o tem deželni odbor, ustaviti podeljevanje nadaljnjih takih dopustil.

Tako dopustilo obsega samó izvrševanje déł na stavbah, kakor so v dotičnem kraju navadne, in v krajih, kateri so zaznamovani v dopustilnem pismu.

To dopustilo se more dajati samo osebam moškega spola, katere dokažejo, da so ne samó izpolnile splošne pogoje, ki se zahtevajo v §. 23. odstavku 1. zakona z dné 15. marca 1883. l. (Drž. zak. št. 39.), ampak da imajo tudi praktično sposobnost za dotični obrt, ki so si jo pridobile sè vsaj štiriletno uporabo pri njem.

Taka dopustila se smejo izdajati samó v mejah krajevnih potrebščine in poprej se je vselej dogovoriti s trgovinsko in obrtno zbornico, katera naj o tem dopraša dotično zadrugo.

§. 7.

V §§. 1. in 6. tega zakona oznamenjeni vpravičenci za stavbne obrte imajo pravico, da samostojno napravljajo za izvršitev stavbe, dokler ta traja, in pa za podiranje poslopij potrebne pomožne konstrukcije, kakor so stavbni odri, podpore i. e. r., in pa da si samostojno postavljajo svoje stavbne kolibe.

§. 8.

Združevanje stavbnih obrtov.

Več v §. 1. navedenih stavbnih obrtov je dovoljeno združiti v eni osebi, ako se za vsakega izmed stavbnih obrtov, ki se mislijo združiti, donese dokazilo o sposobnosti in se dobi potrebno dopustilo.

Kakošna olajšila se ob združbi stavbnih obrtov morejo dovoljevati gledé na donašanje dokazila o sposobnosti, to se bo ustanovilo ukazoma.

§. 9.

Dokazilo o sposobnosti.

Prosilci dopustila za kak obrt, naveden v §. 1., morajo dokazati, da so se dotičnemu obrtu priučili, praktično se v njem izurili in poleg tega opravili dotično preskušnjo.

Ako se to dokaže in z dobrim uspehom opravi preskušnja, šteti je, da se je vstreglo v §. 23., odstavku 2. obrtnega redú zahtevanemu pogoju za dodelitev dopustila.

§. 10.

Da se je kedó kakemu obrtu priučil, more dokazati takó-le:

- a) z odhodnim spričevalom dotične strokovne šole, v kateri se podeljuje vsaj tri leta trajajoči praktični poduk v učni delavnici;
- b) z učnim spričevalom (učnim pismom), da se je obrtu v redu priučil, ali pa z dokazilom, da je bil nasproti časnim določilom §. 11. dvé leti več uporabljan;
- c) prosilci, kateri so z dobrim uspehom dokončali stavbno ali inženersko šolo na kaki tehniški visoki šoli, prebivši obé državni preskušnji, ali pa višo obrtno šolo za stavbnotehnične stvari na kaki c. k. državni obrtni šoli ali na kakem enakem, s pravico javnosti opremljenem učilišču, morajo donesti dokazilo, da so bili za izučbo dotičnega obrta, vštévši delo, ki so je opravljali pred ali med učno dobo, uporabljeni v njem šest mesecev, oziroma eno leto.

§. 11.

Doba, kakó dolgo naj traja praktična izučba prosilcev kakega dopustila za kateri obrt, naveden v §. 1., ustanavlja se takó-le:

1. Za stavbne in zidarske mojstre šest let, od teh vsaj dvé leti v značaju polirja ali delovodca.
2. Za kamenarske ali tesarske mojstre pet let kot pomočnik, od teh vsaj dvé leti v značaju polirja.
3. Za vodnjaške mojstre tri leta kot pomočnik, od teh vsaj eno leto v značaju polirja.

4. Pri kamenarjih in vodujaških mojstrij je moči z ozirom na krajne razmere tudi izpregledati uporabo v značaju polirja.

§. 12.

Takim prosilcem za pravico stavbnih, zidarskih, kamenarskih in tesarskih mojstrov, kateri so dokončali stavbno ali inženersko šolo na kaki tehnični visoki šoli ter opravili z dobrim uspehom obé državni preskušnji, zadostuje dokazilo praktične uporabe v obrtu, skrajšane nasproti časnim določilom §. 11. za dve leti, za prosilce pa, ki so si pridobili diplomo kake tehniške visoke šole iz stroke nadtalnega stavbstva ali inženerskega stavbstva, dokazilo praktične uporabe v obrtu, skrajšane nasproti časnim določilom §. 11. za tri leta, seveda s pogojem, da so to prakso izvrševali v stroki nadtalnega stavbstva. Pri praktični uporabi izšolanih slušateljev kake tehniške visoke šole se ne zahteva, da bi se uporabljali kot polirji ali delovodci.

Takim prosilcem za pravico obrta stavbnih, zidarskih, kamenarskih, tesarskih in vodnjaških mojstrov, kateri so z dobrim uspehom dokončali višo obrtno šolo za stavbnotehnične stvari na kaki državni obrtni šoli ali ti enakem, s pravico javnosti opremljenem učilišču, zadostuje dokazilo praktične uporabe v dotičnem obrtu, skrajšane nasproti časnim določilom §. 11. za eno leto.

Prosilcem za pravico tesarskih ali kamenarskih mojstrov, kateri so zadobili odhodno spričevalo dotične strokovne šole, spojene z učno delavnico, zadostuje dokazilo praktične uporabe v tesarskem, oziroma kamenarskem obrtu, skrajšano nasproti časnim določilom točke 2. v §. 11. za dvé leti, takim pa, ki so zadobili odhodno spričevalo kake delovodne šole za stavbnotehnične stvari na kaki državni obrtni šoli ali na ti enakem, s pravico javnosti opremljenem učilišču, dokazilo praktične uporabe, skrajšane nasproti časnim določilom točke 2. v §. 11. za eno leto.

Praksa, katero je kedó opravil v dotičnem obrtu zunaj šole, preden je začel zahajati v kako šolo zgoraj oznamenjenih vrst, vštéva se v praktično izučbo, zahtevano v §. 11.

Pri prosilcih za pravico stavbnih, zidarskih, kamenarskih ali tesarskih mojstrov, kateri so bili kot uradniki uporabljeni pri državni, deželni ali občinski stavbni službi, bode se šestletna služabna doba tedaj štela, da nadomešča v §. 11. ustanov-

ljeno praktično izučbo, če so ob času, ko so se postavili, mogli ustreči zahtevkom, predpisanim za vstop v državno stavbno službo in če so v služabni dobi, katera se jemlje v poštev, delovali v nadalnjem stavbstvu.

Pri prosilcih za pravico stavbnih mojstrov, kateri so kot c. in k. častniki ženijskega oddelka dokončali viši tečaj, šteti bo, da so donesli dokazilo v §. 11. ustanovljene praktične izučbe tedaj, kadar so ob času, ko so bili prideleni ženijskemu štabu, vsaj šest let imeli opraviti v službi nadaljnega stavbstva in utrjevanja.

Pri prosilcih za pravico zidarskih, kamenarskih in tesarskih mojstrov, kateri so se uporabljali v c. in k. vojstvu kot vojaški stavbni delovodci, šteje se, ako so se šest let uporabljali kot taki, ta doba za nadomestek praktične sposobnosti, ustanovljene v §. 11.

§. 13.

Ukazoma se ustanové predmeti preskušnje, njen obseg in pa doba njene veljavnosti za prosilce kakega dopustila za obrte, navedene v §. 1. pod št. 1. do 5. Pri tem se je primerno ozirati na to, v koliko morejo spričevala kake tehniške visoke šole ali državne obrtne šole za stavbotehniške stvari ali kakega ti enakega, s pravico javnosti opremljenega učilišča popolnoma ali deloma nadomeščati preskušnjo.

Nadalje se bo ukazoma določilo, kjé se bodo preskušnje opravljale, kako je sestavljati preskuševalne komisije in katera oblastva naj izpričujejo uspeh preskušnje sè spričevalom, nadalje v katerem roku se preskušnja smé ponavljati in kako visoko preskuševalnino je plačevati.

Ukazoma se bodo zaznamovala tista učilišča — visoke šole, više obrtne šole, strokovne šole itd. —, katerim se bodo po njih organizaciji in učnih uspehih priznale zastran njih učencev v §. 12. dovoljene ugodnosti.

Naposled se ukazoma določi, katera inozemska viša tehniška učilišča je šteti enaka domačim tehničkim visokim šolam gledé na določila §§. 10. vštévši do 13. v tem zakonu; nasproti pak se odločilo, ali naj se jemlje v poštev dovršitev inozemskih obrtnih in strokovnih šol po zmislu §§. 10. vštévši do 13., pridružuje od slučaja do slučaja mini-

sterstvu za notranje stvari v porazumu z ministerstvom za nauk in bogočastje in z ministerstvom za trgovino.

§. 14.

Podeljevalno oblastvo.

Dopustila za vršitev obrta stavbnih, zidarskih, kamenarskih in tesarskih mojstrov podeljuje politično deželno oblastvo. Dopustila za vršitev obrta vodnjaških mojstrov in vpravičencev za stavbne cbrte po §. 6. podeljuje obrtno oblastvo prve stopinje.

§. 15.

Prehodna določila.

Zastran dopuščenih zidarjev, kamenarjev in tesarjev, kateri so po prvem odstavku §. 23. v obrtnem redu z dné 20. decembra 1859. l. (Drž. zak. št. 227.) zadobili pravico, da samostojno, to je ne pod vodstvom stavbnega mojstra, izvršujejo v njih stroko segajoča dela, veljajo naj nastopna določila.

Dopuščeni kamenarji in tesarji se enačijo kamenarskim in tesarskim mojstrom po zmislu §. 4. tega zakona.

Dopuščene zidarje je šteti enake zidarskim mojstrom po §. 3. tega zakona. Tisti med njimi, kateri imajo ob času, ko se ta zakon razglasi, sedež svojega obrta v kraju, ki se proglasi za izvzetega (§. 2.), imajo v izvzetih krajih pravico, v društvu s kamenarskimi, tesarskimi in vodnjaškimi mojstri samostojno izvrševati nadalne in enake stavbe.

Politično deželno oblastvo naj poleg tega dodeli pravico stavbnega mojstra po §. 2. tega zakona tistim med njimi, kateri so svojo sposobnost za to dokazali s preskušnjo, ki jo je vravnati ukazoma, ali pa po takih, pred pričetkom veljavnosti tega zakona samostojno načrtanih in izvedenih stavbah, katere dokazujejo njih teoretično in praktično sposobnost za stavbne mojstre.

Tisti na podstavi obrtnega redú z dné 20. decembra 1859. leta dopuščeni zidarji, kamenarji in tesarji, katerim se je v dopustilnem pismu izrečno dodelila manjša pravica, kakor jo daje §. 23. imenovanega obrtnega redú, omejeni bodo nadalje na ta oži obseg njih pravice.

V ostalem se sedaj veljavne obrtne pravice ne rušijo.

§. 16.

Kazenska določila.

V §. 1. omenjeni stavbni obrtniki, kateri svojo pravico rabijo zlo, da zakrijejo neopravičevano obrtovanje drugih oseb, kaznujejo naj se po méri kazenskih določil obrtnega redú. Vendar naj se jim, ako bi to ponavljali, prisodi globa, ki se smé odméríti do 1000 gl., ali pa naj se jim odvzame obrtna pravica za neki določen čas ali pa za vselej.

Denarni zneski, ki se prejemajo za to, da se zakrije neopravičeno obrtovanje drugih oseb, zapadejo na korist združne bolniške blagajnice in, ako bi take ne bilo, na korist uboškega zaklada tiste občine, v kateri se izvršuje stavba.

§. 17.

Osebe, katere nimajo pravice izvrševati nadtalnih ali drugih enakih stavb, pa vendar opravljajo taka stavbna dela, za katera se zahteva dovolilo oblastva, kaznujejo naj se po meri kazenskih določil obrtnega redú. Globo pak je ob ponovitvi odméríti do 2000 gl.

Kadar so v 1. odstavku imenovane osebe za to, da se njih neopravičeno obrtovanje zakrije, kakemu v §. 1. oznamovanemu obrtniku obljubile kak denarni znesek, izplačale ga pa še niso, tedaj zapade ta denarni znesek na korist uboškega zaklada tiste občine, v kateri se izvršuje stavba.

§. 18.

Odmerjajoč globe, katere je prisojati na podstavi §§. 16. in 17., ozirati se je vselej na imovinske, pridobitne in dohodne razmere obsojenčeve.

V vsakem kazenskem razsodilu, s katerim se prisoja kaka globa, določiti je tudi kazen zapora, katera naj stopi na mesto globe, ako bi se ta ne dala iztirjati.

Pri tem je za vsak znesek globe od dveh do desetih goldinarjev prisoditi po en dan zapora, vendar ne smé trajna doba zapora prekoračiti najviše mére šestih mesecev.

§. 19.

Določila §§. 380., 383., 384. in 385. v občem kazenskem zakonu, katera se tičejo stavbnega

mojstra, uporabljajo se zmislooma tudi o zidarskih mojstrih, kamenarskih mojstrih, tesarskih mojstrih in vodnjaških mojstrih in pa o takih obrtnikih, kateri te poklice izvršujejo na podstavi pravic, ki so jih zadobili po dosedaj veljajočem zakonu; zatorej jih tudi more sodišče po zmyslu določil zgoraj imenovanih paragrafov prisiliti, da vzemó na pomoč kakega za vršitev dotične stavbe vpravičenega obrtnika, a nadalje more tudi proglasiti o njih, da so izgubili pristoječo jim pravico.

§. 20.

Končna določila.

V ostalem veljajo gledé stavbnih obrtov določila obrtnega redú. To velja zlasti gledé splošnih zahtev za obrat kakega dopuščenega obrta.

Po §. 44. zakona z dné 15. marca 1883. l. (Drž. zak. št. 39.) o izpremembi in dopolnitvi obrtnega redú obrtnikom naložena dolžnost, da na svojih stalnih obrtovališčih rabijo primerno vnanje oznamenilo, razširja se glede obrtnikov, imenovanih v §. 1. tega zakona pod št. 1., 2. in 4., takó, da morajo ti tudi pri vsaki novi stavbi, dozidavi ali prizidavi, katero izvršujejo, do dovršitve namestiti na kakem očitnem mestu svoje ime in oznamenilo svojega obrta. Prestopki se kaznujejo po méri kazenskih določil obrtnega redú.

§. 21.

Ako se kak kraj po pričetku veljavnosti tega zakona proglasi za izvzetega po zmyslu §. 2., ne ruši se s tem obseg obrtnih pravic, veljavnih v dotičnem kraju ob času te uvrstitve.

§. 22.

Pravica po oblastvu potrjenih zasebnih tehnikov (po oblastvu potrjenih civilnih inženerjev, stavbnih inženerjev, arhitektov in inženerjev za stavbo strojev) se ne ruši s tem zakonom.

Kolikor pak imenovani tehniki izvršujejo nadtalne stavbe ali druge enake stavbe sè svojim obrtnim pomožnim osebjem, zavezani so določilom šestega in sedmega poglavja v obrtnem redú (Drž. zak. z dné 15. marca 1883. l., št. 39., in Drž. zak. z dné 8. marca 1885. l., št. 22.).

§. 23.

Določila tega zakona se ne uporabljajo o delih stavbstva, katera selski (kmetiški) prebivalci izvršujejo kot postransko opravilo in brez obrtnega pomožnega osebja pri stavbah za stanovanja in gospodarstvo, navadnih v dotičnem kraju, in pa pri napravi priprostih selskih vodovodov, ako za dotično stavbo po veljajočem stavbnem redu ni treba nastavljati kakega stavbnega voditelja.

Ako bi se dvojilo o tem, ali gré v posameznem slučaju za tako ali pa za obrtno vršitev, odločuje o tem politično deželno oblastvo v porazumu z deželnim odborom.

§. 24.

S pričetkom veljavnosti tega zakona preneha veljavnost cesarskega ukaza z dné 16. septembra

1883. l. (Drž. zak. št. 147.) o sposobnosti za nastop stavbnih obrtov in o obsegu pravice za te obrte.

§. 25.

Izvršitev tega zakona se naroča Mojemu ministru za notranje stvari, Mojemu pravosodnemu ministru, Mojemu trgovinskemu ministru in Mojemu ministru za bogočastje in nauk.

V Lichteneggu, dné 26. decembra 1893. l.

Franz Jožef s. r.

Windisch-Graetz s. r. Bacquehem s. r.

Schönborn s. r. Wurmbrand s. r.

Madeyski s. r.